

Λόγος Θεοδώρου Παλλαδά (πατρός του αγ. Γερασίμου) στους 10 Κρήτες Μάρτυρες

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

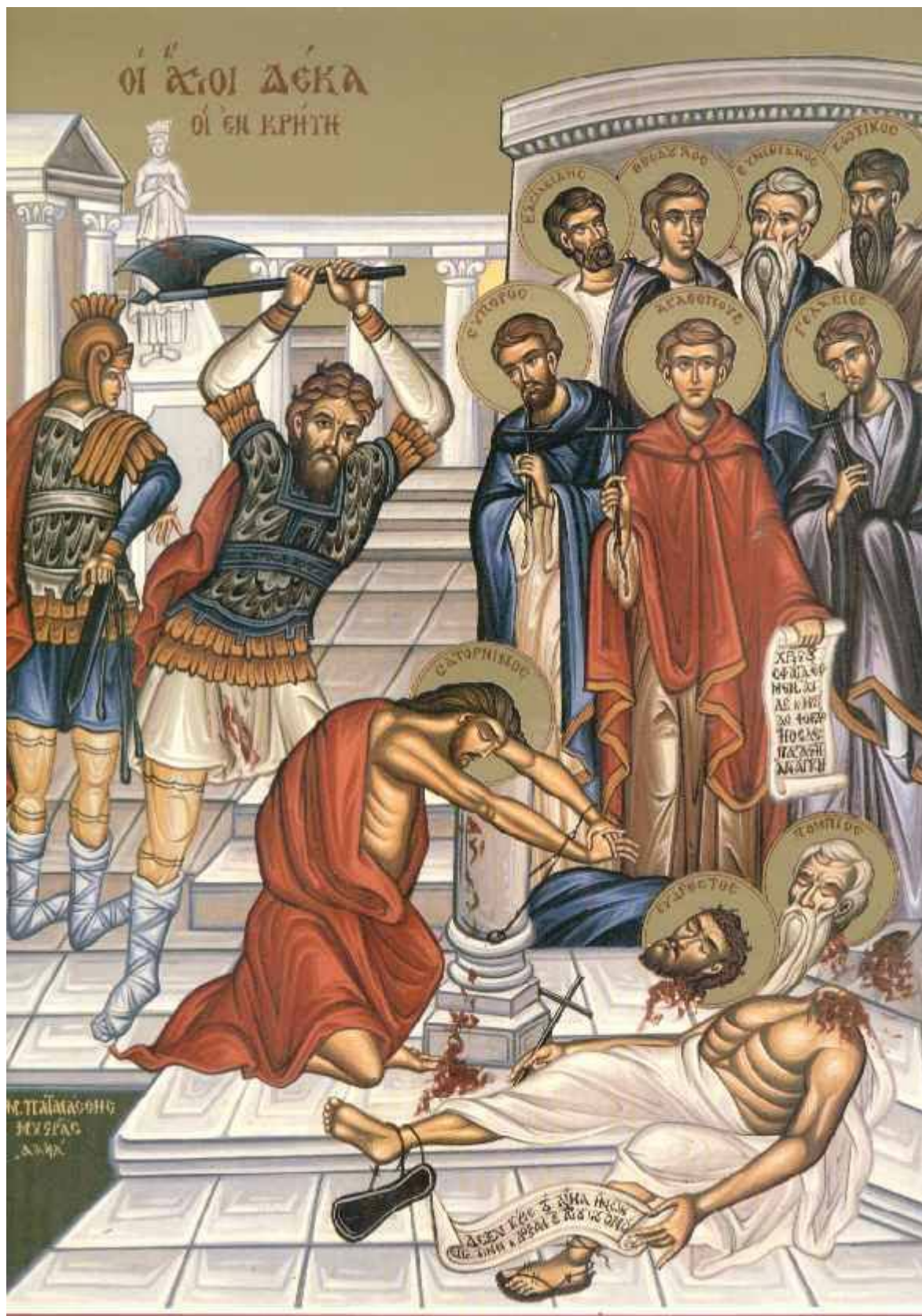
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΛΛΑΔΑ

(Πρωτοπαπά, πατρός του αγ. Γερασίμου Παλλαδά, Πατριάρχη Αλεξανδρείας)

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΔΕΚΑ ΚΡΗΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

(ΧΑΝΔΑΚΑΣ, 1633)

Οι άγιοι αυτοί μαρτύρησαν, κατά τον συντάκτη του λόγου, επί αυτοκράτορα Δεκίου και κατάγονταν από διάφορα μέρη της Κρήτης, οι πέντε από τη Γορτύνη και οι υπόλοιποι από άλλα μέρη, όπως Κνωσσό, Πάνορμο, Κυδωνία, Χανιά και Ηράκλειο. Στην άρνησή τους να προσκυνήσουν τους ειδωλολατρικούς βωμούς έτυχαν φυλακίσεως και βασανιστηρίων, τα οποία αντιμετώπισαν με παραδειγματική καρτερία. Αρνούμενοι σθεναρά και μέχρι τέλους να αλλαξοπιστήσουν αποκεφαλίστηκαν πάνω σε πέτρα τίμια, αφού δέχτηκε τέτοια μαρτυρική θυσία για χάρη του Χριστού. Οι δε Μάρτυρες ως άλλα μυρίπνοα άνθη προετοιμάζουν τη Γέννηση του Σωτήρα εορταζόμενοι την 23η Δεκεμβρίου και περιποιούν τιμή όχι μόνο στην ένδοξη Κρήτη, αλλά και σε όλο τον χριστιανικό κόσμο.

Η ανάδειξη της αγιότητάς τους καθίσταται ιδιαίτέρως τιμητική για όλους τους Κρήτες συμπατριώτες τους. Αξία επίσης έχει και ο αριθμός δέκα τον οποίο αντιπροσωπεύουν, καθώς διαθέτει ιερότητα και συμβολικό περιεχόμενο, όπως διαφαίνεται διαχρονικά και με την προσήκουσα μέσα στο κείμενο αγιογραφική

θεμελίωση.

Ο Θεόδωρος Παλλαδάς ήταν πρωτοπαπάς του ενετοκρατούμενου Χάνδακα, ο προτελευταίος πριν από την άλωση της Κρήτης από τους Τούρκους, το έτος 1669, ύστερα από την εικοσιπεντάχρονη σχεδόν πολιορκία της. Τελευταίος ήταν ο πρωτότοκος γιός του Θεοδώρου Στέφανος Παλλαδάς, ο οποίος διαδέχθηκε τον πατέρα του μετά τον θάνατό του, λίγο πριν από την πτώση του Χάνδακα. Ο Θεόδωρος έζησε κατά την εποχή που η ενετοκρατούμενη Κρήτη, αποδυναμωμένη εκκλησιαστικά λόγω του υποχρεωτικού ξεριζωμού των ορθοδόξων αρχιερέων αλλά και λόγω δήμευσης της περιουσίας της από τον Λατίνο κατακτητή, είχε αποδεχθεί ως ελάχιστη παραχώρηση από εκείνον τον θεσμό των πρωτοπαπάδων και πρωτοψαλτών. Πρόκειται για πρόσωπα που προΐσταντο του ορθόδοξου κλήρου, υπάγονταν διοικητικά στην ενετική εξουσία, από την οποία διορίζονταν, διατηρούσαν όμως το ορθόδοξο δόγμα και το ορθόδοξο τυπικό κατά τη λατρευτική και μυστηριακή πράξη.

Ειδικά ο Θεόδωρος υπήρξε μορφωμένος ιερέας, πράγμα που καταδεικνύεται τόσο από το περιεχόμενο του συγκεκριμένου λόγου, όσο και από την πληροφορία που έχουμε ότι δίδαξε τα πρώτα γράμματα στον καταξιωμένο για τη μόρφωσή του δευτερότοκο γιό του άγιο Γεράσιμο Παλλαδά. Πιθανότατα λοιπόν ασχολούνταν πλην των ιερατικών του καθηκόντων και με την κατ' οίκον διδασκαλία ή την παράδοση θεολογικών και φιλοσοφικών μαθημάτων σε κάποιο από τα δημόσια ή ιδιωτικά εκπαιδευτήρια του νησιού. Της θεολογικής και φιλοσοφικής του κατάρτισεως αψευδής μάρτυρας είναι ο εκδιδόμενος εδώ λόγος.

Ακολουθεί απόσπασμα από τον Εγκωμιαστικό Λόγο:

Ερωτάς, ω χριστιανέ, ποίοι είναι οι προωρισμένοι να έλθουσιν εις την μακαριότητα. Εύκολον είναι να το μάθης. Ίδε ποίους μισεί ο κόσμος, ποίοι έχουνι θλίψεις και πειρασμούς, και τούτοι είναι οι προωρισμένοι και διαλεγμένοι να έλθουσιν εις την μακαριότητα. Αν είναι η αλήθεια, μαρτυρά το η αυτοαλήθεια ο Χριστός· «εγώ εξελεξάμην υμάς εκ του κόσμου, διά τούτο μισεί υμάς ο κόσμος», ήγουν η αφορμή οπού ο κόσμος σας μισά και διώκει σας είναι διατί εγώ σας εδιάλεξα εκ τον κόσμον. Λοιπόν, οι μισούμενοι είναι οι διαλεγμένοι, από τον Δεσπότην Χριστόν, να έλθουσιν εις την μακαριότητα...

Καί τάχα δε μας το μαρτυρούσιν οι άγιοι Δέκα μάρτυρες; Τούς οποίους, αν καλά και ο κόσμος τους εμίσησε και οι τύραννοι τους εμαρτυρήσασι, με όλον τούτο δεν τους εβλάψασιν, αλλά μάλιστα τους εδοξάσασι, καθώς θεωρούμεν, και όλος ο κόσμος τους δοξάζει, και μάλιστα η περίφημος Κρήτη, καθώς η αγία μας Εκκλησία ψάλλει· «Κρήτη προεορτάζει σήμερον Χριστού τα γενέθλια, διά των αθλοφόρων». Λοιπόν και ημείς χρεωστούμεν δόξαν των μαρτύρων, ως αν οπού αυτοί είναι αιτία και αφορμή και όλος ο κόσμος ημάς ευδαιμονίζει, τίνι τρόπω προσέχετε.

... Διά τούτο λέγει ο μέγας Αυγουστίνος, πως οι του αιώνος άνθρωποι αθλίως ευδαίμονές εισιν, οι δε μάρτυρες ευδαιμόνως. Δυστυχείς ήσαν διατί; Διατί εκείνοι του αιώνος οι άνθρωποι, οι τύραννοι λόγου χάριν, είχασι χαράν, μα τώρα πίκραις και τιμωρίαις. Οι άγιοι με τας θλίψεις, μα τώρα χαραίς, διατί, αδελφοί, ο καρπός της θλίψεως είναι χαρά και ο καρπός της χαράς θλίψεις, οι σπείροντες γέλωτα κλαύσουσι και οι σπείροντες δάκρυα εν αγαλλιάσει θεριούσι. Διά τούτο οι μάρτυρες σήμερα χαίρονται και αμάδι μετ' αυτούς χαίρεται ο κόσμος όλος και αμάδι η Κρήτη. Καί τούτο ίσως οικονομία Θεού επιτάσσει των μαρτύρων να συνδοξασθούσι με του λόγου του. «Ει γαρ και συνέπαθον, και συνδοξασθήσονται». Διά τούτο και πρεπούμενα εις την δόξαν του Χριστού, εις την εορτήν, λέγω, των Χριστουγέννων, και η εορτή των μαρτύρων, διά να συνδοξασθώσιν.

...προσευχόμενοι, ασπαζόμενοι αλλήλως, καθ' ένας επρούτεινε την κεφαλήν εις την πέτραν εκείνην απάνω και ο δήμιος και έκοβγε, ώστε οπού εκοπήκασι και των Δέκα. Καί η πέτρα εκείνη εστολίστηκε κύκλω με δέκα κεφαλαίς και με δέκα τρεξίματα αιμάτων. Ω πέτρα πλέα στολισμένη παρά το πλάτος του ουρανού, διατί εκείνος με επτά πλανήτες εστολίστηκε, μα εσύ με δέκα στερεάς κεφαλάς. Πέτρα πλέα χαριτωμένη, παρά την πέτρα του Ζαχαρίου, διατί εκείνη ήτον στολισμένη με επτά ομμάτια, μα εσύ με δέκα κεφαλάς. Πέτρα πλέα τιμία παρά την πέτραν του Μωϋσή, εις την οποίαν ήσαν γραμμένοι οι δέκα εντολαί, διατί εκεί ενομοθετάτον θυσία αλόγων ζώων, μα εις εσένα ετελειώθηκε θυσία λογικών προβάτων. Με ταύτα τα στολίσματα έστρωντας και να στολισθή η Κρήτη περιχαρώς εορτάζει του Κυρίου την Γέννησιν.

Όμοιον τρόπον, ως καθώς μία δούλη, θέλοντας να δείξη χαράν εις τον γάμον του βασιλέως ευγάνει εις το πεδίον και μαζώνοντας άνθη, πλέκοντας στέφανον και στολίζοντας την κεφαλήν της, / (σ. 550) χαίρεται την βασιλικήν χαράν, τέτοιας λογής και η Κρήτη, διά να δείξη την χαράν του Βασιλέως Χριστού, οπού γεννάται, ευγαίνει όξω εις το πεδίον, άνθη γυρεύοντας να στεφανωθή. Εύρε τα δέκα τούτα άνθη, τους Δέκα Μάρτυρας, και αυτούς παίρνοντάς τους εις του λόγου της, στεφανώνεται και την γέννησιν του Χριστού εορτάζει. Διά τούτο όλος ο κόσμος ευφραίνεται και βοά· «Κρήτη προεορτάζει σήμερον Χριστού τα Γενέθλια διά των Αθλοφόρων», τους οποίους και ημείς χρεωφειλετικώς δοξάζομεν, όπως να επιτύχωμεν δι' αυτών την ουρανών Βασιλείαν, ης γένοιτο πάντας ημάς επιτυχείν,

χάριτι και φιλανθρωπία του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, ω η δόξα και το κράτος, συν τω Πατρί και τω Αγίω Πνεύματι, νυν και αεί και εις τους αιώνας των <αιώνων>.

Το Κείμενο και τα σχόλια που προηγήθηκαν προέρχονται από τη δημοσίευση της κας Ελένης Σ. Χατζόγλου - Μπαλτά, Θεοδώρου Παλλαδά *Εγκωμιαστικός λόγος προς τιμήν των αγίων Δέκα Κρητών μαρτύρων (Εισαγωγή - Κριτική έκδοση)*, "Η Μελέτη" τ. 8 (2012), σσ. 63-90.